

Community Involvement in Developing the Village of Nong Sarai, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province, in accordance with the Philosophy of Sufficiency Economy

Ketkanok Khanami, Nattapat Thanarinrada, Nattaphat Chaum

Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

E-mail: 64122080439@kru.ac.th ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-3877-5225>

E-mail: 64122080424@kru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-8898-0286>

E-mail: natta_phat@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-5135-739X>

Received 14/11/2023

Revised 21/11/2023

Accepted 28/11/2023

Abstract

Background and Aims: The sufficiency economy, is a philosophy that points out the way of living and behaving for people at every level, from the family level, community level, to the state level. Both in developing and managing the country in the middle way. Especially economic development to keep up with the globalization world. Thus, this research aims; (1) To study community development according to the philosophy of Sufficiency Economy. (2) To study participation in community development according to the philosophy of Sufficiency Economy in Ban Nong Sarai community, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province. And (3) To use the information obtained as a model for community development according to the philosophy of Sufficiency Economy in the Ban Nong Sarai community, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province to other areas.

Methodology: This research is a survey research type. The population is 3,651 people living in the Ban Nong Sarai community. The sample group consisted of 351 people in the Ban Nong Sarai community. Data were collected from a sample group by visiting the area using a random questionnaire. Data were analyzed by distributing frequencies and finding percentages and standard deviations.

Results: (1) Studying community development according to the Sufficiency Economy Philosophy of the people in the Ban Nong Sarai community tends to develop in a better direction as measured by community development and award-winning works. (2) Participation in community

development according to the philosophy of Sufficiency Economy in the community is at the highest level of participation, that is, people cooperate in decision-making and expressing opinions about operations to develop their own community. And (3) The results of using the information obtained as a model for community development according to the philosophy of Sufficiency Economy in the community allow other communities to study and learn and be a model for their own community development.

Conclusion: A study in the Ban Nong Sarai community found that They are most involved in decision-making, operations, and benefits. According to the philosophy of Sufficiency Economy, this participation is a model for community development. The people cooperate in making decisions and carrying out work for development. Using the information as a model in the Ban Nong Sarai community allows other communities to study, learn, and develop themselves.

Keywords: Development; Participation; Community; Resource; Philosophy of Sufficiency Economy

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

เกศกนก คานะมี, ณัฐภัทร ธนรินรดา, ณัฐพัชร ชะอุ่ม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และ (3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ให้แก่พื้นที่อื่น ๆ

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการสำรวจ ประชากรคือบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย จำนวน 3,651 คน กลุ่มตัวอย่างคือคนในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย จำนวน 351 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการลงพื้นที่ใช้แบบสอบถามแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่การหาค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: 1) การศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของคนในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายมีแนวโน้มในการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งวัดจากพัฒนาของชุมชนและผลงานที่ได้รับรางวัล 2) ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีพบว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือประชาชนให้ความร่วมมือในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น การดำเนินงาน เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง 3) ผลการนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีทำให้ชุมชนอื่นสามารถนำไปศึกษาเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้

สรุปผล: การศึกษาในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายพบว่า มีการมีส่วนร่วมมากที่สุดในการตัดสินใจ , ดำเนินงาน, และได้รับประโยชน์ ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมนี้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชน โดย

ประชาชนมีความร่วมมือในการตัดสินใจและดำเนินงานเพื่อการพัฒนา การนำข้อมูลเป็นแบบอย่างในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายทำให้ชุมชนอื่นสามารถนำไปศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้.

คำสำคัญ การพัฒนา; การมีส่วนร่วม; ชุมชน; ทรัพยากร; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและ ยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 15)

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตมนุษย์บนโลกใบนี้ เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็น สังคมต่างพึ่งพาอาศัยกันและต่างต้องมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวาระโอกาสที่มาถึง โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decisionmaking) 2.ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (implementation) 3.ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) 4.ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญที่สังคมให้ความสนใจและมุ่งให้ “มนุษย์เป็น ศูนย์กลางการพัฒนา” (สุธาวิ กลิ่นอุบล, 2562 : 19) พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิด การพัฒนาที่สมดุล ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ยังคงยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน (กิตติพงษ์ พลทิพย์, 2561: 26)

การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ได้แก่การลดค่าใช้จ่าย เช่น การทำพืชผักสวนครัว การเพิ่มรายได้ เช่น การทำอาชีพที่สุจริต ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ด้านการประหยัด เช่น การอดออม มีกลุ่มออมทรัพย์ ด้านการเรียนรู้ เช่น สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การทำสินค้า OTOP โดยการใช้วัตถุดิบในชุมชนมา แปรรูปเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน และด้านการเอื้ออารีต่อกัน เช่น การช่วยเหลือ รักรักสามัคคีกันภายในชุมชน (กรมพัฒนาชุมชน, 2560)

ชุมชนบ้านหนองสาหร่าย เป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหมู่บ้านที่อยู่ภายใต้เทศบาลตำบลหนองสาหร่าย มีประชากรอยู่จำนวน 3,651 คน และมีครัวเรือน 967 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลหนองสาหร่าย, 2566) ในอดีตชุมชนบ้านหนองสาหร่ายถูกรอบำจากความสำเร็จและค่านิยมที่ผิดจนทำให้เกษตรกรในชุมชนดังกล่าวประสบความล้มเหลวในการทำเกษตรกรรม เช่น การใช้สารเคมีและการใช้สารเร่งโต การทำนาเพิ่มหลาย ๆ ครั้งจากเดิมทำแค่ปีละ 1 ครั้ง สภาพดินและน้ำเสื่อมโทรม จากการใช้สารเคมี นำไปสู่การเป็นหนี้ เพราะผลผลิตที่ได้ไม่ตรงตามที่ต้องการ จนกระทั่งชุมชนบ้านหนองสาหร่ายได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เช่น การทำสินค้า OTOP การแบ่งใช้พื้นที่ทำกิน ลดการใช้สารเคมี ทำให้ชุมชนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น จึงได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นประจำปีพ.ศ. 2549 และยังได้รับรางวัลวิสาหกิจดีเด่นของจังหวัดกาญจนบุรี ประจำปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันชุมชนบ้านหนองสาหร่ายได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองทราย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นต้นแบบในการเรียนรู้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน (ชุมชนพอเพียงบ้านหนองสาหร่าย, 2565: 123)

จากเหตุผลข้างต้นดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ให้แก่พื้นที่อื่น ๆ

การทบทวนวรรณกรรม

กิตติวรรณ กัลยาณมิตร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร รายงานผลตามรายด้าน 4 ด้านดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.43 แสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลหัวดงนั้น ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับสูง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.38 แสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลหัวดงนั้น ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับสูง

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.36 แสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลหัวดงนั้น ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับสูง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.27 แสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลหัวดงนั้น ประชาชน ในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับสูง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

สุธาวิ กลิ่นอุบล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผลแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.82) เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.84) รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.69) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.98) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.70) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงสุดคือ มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนหรือตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อคณะกรรมการชุมชนเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนา

ชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงสุดคือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ เพื่อการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

อัศรินทร์ อังกูรวงษ์วัฒนา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนการมีส่วนร่วมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนและขั้นตอน ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ทั่วถึงด้านการมีส่วนร่วม การรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่เพียงพอและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการติดตามผลไม่ทั่วถึง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเบา จึงสมควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาโดยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรให้ประชาชนเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงการวางแผนและขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ประการที่สอง มีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึง

ศรินทร์วาล แดงภู และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมากน้อย ตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมากน้อย ตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกได้ 3 ระดับดังนี้ 1.ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 0.86$) 2.การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของชุมชนบ้านร่องหมากน้อย หมู่ 12 ตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์

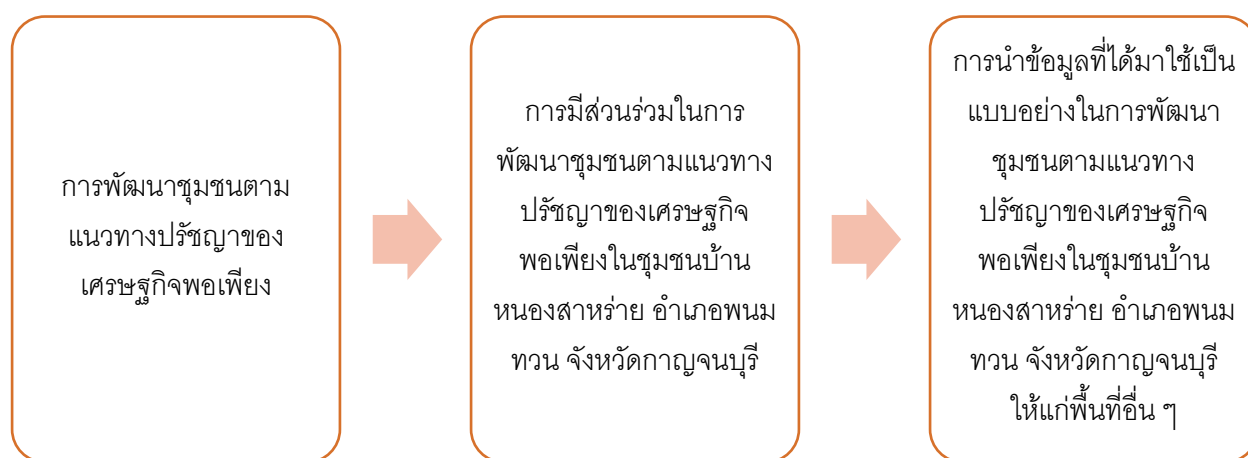
แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้ หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) สอง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยภาพรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) สาม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) สี่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่องหมากน้อย ตำบลกลันตา อำเภอมืองจังหวัดบุรีรัมย์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งอยู่ในระดับสูงกับความรู้ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.6823, 0.6381, 0.5945$) ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมในการประเมิผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งอยู่ในระดับปานกลางกับความรู้ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.5368$)

ธวัช พุ่มดารา (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม จำแนกได้ 4 ด้านดังนี้ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนหรือคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไขเพื่อพัฒนาการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และนำเสนอปัญหา ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับ 1 ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมี เหตุผล 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ได้แก่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ชุมชน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผล เป็นอันดับ 1 ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบสำรวจ 2.ประชากรชุมชนหนองสาหร่าย จำนวน 3,651 คน 3.กลุ่มตัวอย่างคือคนในชุมชนหนองสาหร่าย จำนวน 351 คน 4.วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Krejcie & Morgan) 5.วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการลงพื้นที่ใช้แบบสอบถามแบบบังเอิญ 6.เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม 7.วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษากการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในความเข้าใจของคนในชุมชน คือ กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นโดยใช้หลักการพัฒนาชุมชน พิจารณาถึงบริบทของชุมชนเป็นหลักในการเริ่มงาน (context) บริบทของชุมชน หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ซึ่งในการพิจารณานั้น นักพัฒนาควรพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งสภาพความเป็นอยู่ทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง การที่นักพัฒนาทราบสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนก็สามารถที่จะวางแผนและดำเนินงานพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การดึงประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมการพัฒนาอะไรก็ตามจะต้องดึงหรือชักจูงประชาชนให้เข้ามาเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่ศึกษาชุมชน วางแผนวางโครงการปฏิบัติการตามโครงการและการประเมินผล การทำงานต้องค่อยเป็นค่อยไป ความล้มเหลวของการพัฒนาชุมชนเกิดขึ้น เพราะการเร่งรีบทำงานให้เสร็จเร็วเกินไปก่อนที่จะรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไป และปัญหาที่แท้จริงของชุมชนหรือก่อนที่จะประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในตนเองหรือก่อนที่จะมีทรัพยากรเพียงพอ มีความจริงอยู่ประการหนึ่งว่าการช่วยคนไม่อาจสำเร็จได้ถ้าผู้นั้นไม่ต้องการจะช่วยตนเองโดยหลักการนี้การพัฒนาชุมชนจึงต้องเริ่มด้วยการให้ความสำคัญกับคนในชุมชนเป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยให้คนในชุมชนค้นหาความต้องการและปัญหา ของตนเองให้พบไม่ว่าจะด้วยวิธีกระตุ้น ยั่วยุหรือชักจูงก็ตาม การใช้วิธีดำเนินงานแบบประชาธิปไตย

การพัฒนาชุมชนจะต้องนำแบบประชาธิปไตยมาใช้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักคิดด้วยตนเอง รู้จักอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนร่วมกันทำงานตามข้อตกลงที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ยึดถือในเสียงข้างมากและรับฟังเสียงข้างน้อย การดำเนินงานต้องยืดหยุ่นได้ เนื่องจากสังคมมีความเคลื่อนไหว ตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องเลือกวิธีดำเนินงานให้กว้างและเข้ากับสถานการณ์เหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นไปเฉพาะวิธีดำเนินงานเท่านั้นโดยยึดมั่นในหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายเสมอ สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน วัฒนธรรมเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขประตูปัญหาเพื่อเข้าถึงประชาชนการพัฒนาชุมชนจะสำเร็จหรือล้มเหลวเกิดจากความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพราะในแต่ละชุมชน สังคม มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน จนมีคำกล่าวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและงานพัฒนาว่า “การเข้าใจวัฒนธรรมชุมชนได้มาก เท่าใด ก็จะเข้าใจงานพัฒนาชุมชนได้มากเท่านั้น” ทำงานกับผู้นำท้องถิ่น การทำงานกับผู้นำท้องถิ่นเป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่สำคัญอย่างหนึ่ง การพัฒนาชุมชนจะขยายตัวกว้างออกไปและบรรลุวัตถุประสงค์ได้ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพความสามารถของผู้นำในท้องถิ่น ซึ่งจะมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการ คือ มีบทบาท ตำแหน่งหน้าที่ตามที่ได้รับแต่งตั้งจากทางราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

หมู่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือและมีบทบาทในการชี้นำการพัฒนา เช่น เจ้าแก้งสี้เจ้าแก้งอ้อย คนเฒ่าคนแก่ ทำงานกับองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน ในชุมชนใดที่มีสมาคมสถาบัน สโมสร หรือองค์กรอื่น ๆ อยู่ย่อมมีผู้นำขององค์กรนั้น ๆ อยู่ด้วยหลักการพัฒนาชุมชนต้องพยายามใช้องค์กรเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์โดยดึงเอาสมาชิกหรือตัวแทนขององค์กรเข้ามาร่วมทำงานเพราะองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดึงเอากำลังของกลุ่มมาใช้ในการพัฒนา แต่ถ้าหากไม่มีองค์กรอยู่ในชุมชนก็ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มตั้งเป็นองค์กรขึ้นโดยการให้การศึกษาตลอดจนการฝึกอบรม ทำการประเมินผลตลอดเวลา การประเมินผลมิใช่เป็นแค่เพียงการเปรียบเทียบผลงานในอดีตเพื่อให้รู้ว่ามี ความก้าวหน้าเพียงใดเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ถึงข้อดีข้อเสีย ความผิดพลาดและความสำเร็จในสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมนั้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานครั้งต่อไปได้

การทำงานโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม การทำงานโดยผ่าน กระบวนการกลุ่มเป็นหลักการที่ขาดไม่ได้สำหรับ การทำงานพัฒนาชุมชนประชาชนต้องได้รับการกระตุ้นให้ทำงานผ่านกระบวนการกลุ่มเพราะพลังกลุ่มมีอิทธิพล เข้มแข็งและมั่นคงมากกว่าคน ๆ เดียวจนมีคำกล่าวเกี่ยวกับกลุ่มในงานพัฒนาชุมชนว่า “ไม่มีกลุ่ม ก็ไม่มีการพัฒนา ชุมชน” การพัฒนาชุมชนต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไขมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันบนเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมโดยมี เป้าหมายคือความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม ชุมชนหนองสาหร่ายมาปรับใช้โดยการ การลดค่าใช้จ่าย เช่น การทำพืชผักสวนครัว การเพิ่มรายได้ การทำอาชีพที่สุจริต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ด้านการประหยัด การอดออม มีกลุ่มออมทรัพย์ ด้านการเรียนรู้ การสืบทอด ภูมิปัญญา มีการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การทำสินค้า OTOP โดยการใช้วัตถุดิบในชุมชนมาแปรรูปเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน และด้านการเอื้ออารีต่อกัน การ ช่วยเหลือ รู้รัก สามัคคีกันภายในชุมชน ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านหนองสาหร่าย ในอดีตชุมชนบ้านหนองสาหร่าย ถูกครอบงำจากความเชื่อและค่านิยมที่ผิดจนทำให้เกษตรกรในชุมชนดังกล่าวประสบความล้มเหลวในการทำ เกษตรกรรม เช่น การใช้สารเคมีและการใช้สารเร่งโต การทำนาเพิ่มหลาย ๆ ครั้งจากเดิมทำแค่ปีละ 1 ครั้ง สภาพ ดินและน้ำเสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมี คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ เพราะผลผลิตที่ได้ไม่ตรงตาม ที่ต้องการ นำไปสู่การเป็นหนี้ จนกระทั่งชุมชนบ้านหนองสาหร่ายได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เช่น การทำสินค้า OTOP การแบ่งใช้พื้นที่ทำกิน จากทำนาแค่อย่างเดียวเปลี่ยนมาเป็นการทำพืชเศรษฐกิจ หมุนเวียนหลากหลายชนิด และลดการใช้สารเคมี ทำให้คนในชุมชนไม่มีหนี้สิน จากการมีรายได้ที่ติดลบ นำไปสู่มี การมีรายได้ที่พอใช้ต่อเดือน ถึงแม้จะมีรายได้ไม่มาก แต่คุณภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น

จากอดีต จึงได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นประจำปีพ.ศ. 2549 และยังได้รับรางวัลวิสาหกิจดีเด่นของจังหวัดกาญจนบุรี ประจำปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันชุมชนบ้านหนองสาหร่ายได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองทราย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นต้นแบบในการเรียนรู้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย จำนวน 351 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.70 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.50 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.21 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 36.46 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 19.37 และส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.98

2. จากการวิเคราะห์ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อเสนอปัญหาในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 4.35$ และ S.D. = 0.88 ท่านคัดค้านเมื่อพบความไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 4.27$ และ S.D. = 0.93 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มี $\bar{x} = 3.74$ และ S.D. = 1.05 ท่านเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มี $\bar{x} = 3.59$ และ S.D. = 1.34 ท่านให้ข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาหรือจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มี $\bar{x} = 4.23$ และ S.D. = 1.08

3. จากการวิเคราะห์ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 3.77$ และ S.D. = 1.16 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน

ระดับการมีส่วนร่วมมาก มี $\bar{x} = 4.09$ และ S.D. = 1.05 ท่านร่วมกิจกรรมตามโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มี $\bar{x} = 4.38$ และ S.D. = 0.92 ท่านนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมน้อยมี $\bar{x} = 4.74$ และ S.D. = 0.63 ท่านส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด มี $\bar{x} = 4.64$ และ S.D. = 0.76

4. จากการวิเคราะห์ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ พบว่าท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 4.69$ และ S.D. = 0.69 ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 3.97$ และ S.D. = 1.25 ท่านเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 4.46$ และ S.D. = 0.84 แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ ลดภาวะการว่างงาน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 4.39$ และ S.D. = 1.00 แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลให้คนในชุมชนของท่านตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มี $\bar{x} = 4.28$ และ S.D. = 0.99

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ให้แก่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

1. ชุมชนบ้านหนองสาหร่ายสามารถเป็นแบบอย่างในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยจากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อเสนอปัญหาในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 54.70 ซึ่งมีการจัดการประชุมเพื่อให้ประชาชนร่วมกันเสนอปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ชุมชนบ้านหนองสาหร่ายสามารถเป็นแบบอย่างในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยจากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายส่วนใหญ่ร่วมกิจกรรมตามโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 60.68 ซึ่งมีกิจกรรมที่เข้าร่วมเช่น กลุ่มการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด

กลุ่มการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรข้าวสาร กลุ่มดินเกษตรสาหร่ายทอง และกลุ่มการแปรรูปอาหาร เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีอาชีพ มีรายได้ และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในครัวเรือน

3. ชุมชนบ้านหนองสาหร่ายสามารถเป็นแบบอย่างในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยจากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ ลดภาวะการว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 64.67 โดยได้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ มีทักษะในการประกอบอาชีพ เช่น การทำพวงหรีด การทำดอกไม้จันทน์ และการประดิษฐ์ของชำร่วย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อเสนอปัญหาในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 54.70 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562: 13) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคลกลุ่มบุคคลชุมชนหรือองค์การในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการ เสริมสร้างความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

2. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนส่วนใหญ่เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 36.75 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนได้มีการเชิญชวนคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แต่ด้วยประชาชนในชุมชนบ้านหนองสาหร่ายมีอาชีพที่แตกต่างกันออกไป บางอาชีพต้องใช้เวลาทำงานตลอดทั้งวัน อาทิ ชาวไร่ ชาวนา จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดทำขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระธวัชชัย สุนติธมโม วรณนาวิน (2561: 10) ได้ให้ความหมายว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี

ส่วนร่วมในการพัฒนาโดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริมชักนำการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้การริเริ่มในการคิดร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขวางแผนปฏิบัติ และให้ได้รับข่าวสารการให้ความเห็นหรือ ข้อเสนอแนะการร่วมตัดสินใจทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบายการจัดทำแผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการปฏิบัติตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและให้เกิดประโยชน์

3. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 48.71 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีการนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดทำขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เช่น การทำเกษตร การทำสินค้า OTOP การแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้ให้ความหมายว่า การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเกษตรกร แนวทาง “เกษตรทฤษฎีใหม่” เพื่อการพึ่งตัวเองอย่างยั่งยืนโดย ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวที่สอดคล้องสมดุลกับระบบนิเวศเพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัดและเลี้ยงตนเอง/ครอบครัวได้ ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาดและพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่นและเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการความรู้เทคโนโลยีจากธุรกิจเอกชนเช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่าง ๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

4. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนส่วนใหญ่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 75.50 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือ ความสามัคคี และความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประชาชนส่วนใหญ่จึงส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ ัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง (2563: 36) ได้กล่าวถึงการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนว่าจะต้องพัฒนาใน 5 ด้าน ได้แก่ หนึ่ง

ด้านจิตใจ จะต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้มีจิตสำนึกที่ดีในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ตนเองชุมชนและประเทศชาติโดยมีจิตใจดีมีเมตตาเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สอง ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมีการเชื่อมสัมพันธ์กันจนเกิดเป็นเครือข่าย และเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สาม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างชาญฉลาด สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้คุ้มค่ามากที่สุดและหาแนวทางเพิ่มมูลค่าบนหลักการของความยั่งยืน สี่ ด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันเทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมีทั้งให้คุณและให้โทษ ดังนั้นจึงต้องเลือกใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประเทศชาติ และห้า ด้านเศรษฐกิจ เดิมนักพัฒนามุ่งแต่การเพิ่มรายได้และไม่มี การมุ่งที่จะลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จึงต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้หลักจากนั้นจึงจะคิดหารายได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป หลีกเลี่ยงจากการก่อหนี้ โดยไม่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่าและพยายามลดความเสี่ยงด้านต่าง ๆ

5. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนส่วนใหญ่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือน เริ่มจากการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เช่น การประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุและนำไปจำหน่าย รู้จักประหยัด อดออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งที่ดินทำกินแบบเกษตรทฤษฎีใหม่โดยแบ่งเป็น 30:30:30:10 ประกอบด้วย แหล่งน้ำ ปลูกผักสวนครัว นาข้าว ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับ อานนตรี ประสมสุข (2561: 7-10) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงแบ่ง 3 ระดับดังนี้ หนึ่ง ระดับชุมชน ประกอบด้วย บุคคลและครอบครัวที่ดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลรู้จักแบ่งปันพึ่งพาตนเองมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตและต่างมีความปรารถนาจะสร้างความร่วมมือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อบริโภคภายในชุมชนและนำสินค้าบางส่วนออกจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ เช่น การผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือสินค้า OTOP สอง ระดับครอบครัว มีความประหยัด ช่วยกันลดค่าใช้จ่ายและส่งเสริมสิ่งที่สามารถผลิตได้เองในครัวเรือน เช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลาเลี้ยงไก่ มีการประกอบอาชีพด้วยความสุจริตปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ไม่เล่นการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาไม่ทำอะไรเกินตัวหรือเกินความสามารถของตนเอง และ สาม ระดับโรงเรียน ใช้พื้นที่ว่างในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น ใช้พื้นที่ว่างเพาะปลูกพืชเกษตรและเลี้ยงสัตว์ และส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียนเช่น การประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุและนำไปจำหน่าย รู้จักประหยัด อดออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี คณะผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ควรให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจในการกำหนดขั้นตอนและวางแผนการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ควรมีการจัดกิจกรรมโครงการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้ที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ควรมีการจัดนิทรรศการโดยการทำป้ายนิเทศจากผู้ที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยให้ประชาชนสามารถเข้ามาศึกษาและนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนในชุมชน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ควรมีการส่งเสริมการสร้างอาชีพและการสร้างรายได้ที่ประชาชนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากผลผลิตที่ได้เป็นผลผลิตชุมชนที่มีอยู่แล้ว อาทิ ข้าวมะพร้าว และกล้วย เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการสอนทักษะอาชีพอื่นเช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพและปุ๋ยอัดเม็ด โดยจัดหาผู้ที่มีทักษะประสบการณ์ในด้านการทำปุ๋ยมาถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน. (2560). *ปรัชญาการพัฒนาชุมชน*. Retrieved on July 1, 2023, from:

<https://www.cdd.go.th/contact-us/related-divisions-website-cdd>.

กิตติพงษ์ พลทิพย์. (2561). *การศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาศิลปะการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง*. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กীরติวรรณ กัลยาณมิตร. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร, *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(34), 70-78.

ชุมชนพอเพียงบ้านหนองสาหร่าย. (2565). *ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองทราย ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี*. Retrieved on July 10, 2023, from:

http://ebook.nfe.go.th/nfe_ebook/data_ebook/7/1_121_130.pdf.

- เทศบาลตำบลหนองสาหร่าย. (2566). ข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน. Retrieved on July 10, 2023, from: <http://www.nongsarai.go.th/site/index.php?option49>.
- ธวัช พุ่มดารา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ: กรณีศึกษา หมู่ที่ 1 ตำบลป่าขาด อำเภอสว่างนคร จังหวัดสงขลา. หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พระธวัชชัย สนิตธมโม วรณนาวิน. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขต เทศบาลเมืองสระแก้ว, ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีนวล แดงภูและคณะ. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมากน้อย ตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศาสตร์, 16(1), 257–258.
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม และณพงศ์ นพเกตุ. (2562) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 16(2), 61-73.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้. Retrieved on July 8, 2023, from <http://social.nesdc.go.th/social/sep/Book/2560/sufficiency.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. Retrieved on 1 July 2023 from: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สุธาวิ กลิ่นอุบล. (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้วยเขาจัน ต.ห้วยยางโตน อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อักรินทร์ อังกรวงษ์วัฒนา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนการมีส่วนร่วมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 3(2), 55-58.
- อานนตรี ประสมสุข. (2561). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธมณฑลบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.